

Miben új az Új szövetség?

Suhai György

2013.03.15.

Alapige (saját forítás):

Jer 31:31-34 Imé, jönnek napok, azt mondja az Úr, és új¹ szövetséget kötök az Izráel házával és a Júda házával.

³² Nem ama szövetség szerint, amelyet az ő atyáikkal kötöttem azon a napon, amelyen kézen fogtam őket, hogy kihozzam őket Égyiptom földéből, **amely szövetségemet ők megszegték**, noha² én férjök maradtam, azt mondja az úr.

³³ Hanem ez lesz a szövetség, amelyet Izrael házával kötök azok után a napok után, azt mondja az úr: **Törvényemet az ő belsejökbe adom**,³ és az ő szívökre írom azt, és Istenükké leszek, ők pedig népemmé lesznek.

³⁴ **És nem tanítja többé senki az ő felebarátját, és senki az ő testvérét**, mondván: Ismerjétek meg az Urat, **mert ők mindannyian⁴ ismerni fognak engem**, az ő kicsinyeiktől fogva az ő nagyjaikig,⁵ azt mondja az Úr, mert⁶ **megbocsátom az ő bűneiket, és vétkeikről többé meg nem emlékezem**.

Mi volt a baj a régi (Sínai) szövetséggel?

Isten megígéri, hogy a fogság utáni napokban egy új vagy felújított⁷ szövetséget fog kötni Izraellel és Júdával, tehát az ő választott népével. Ez az új szövetség valamilyen értelemben nem olyan lesz, mint a régi, azaz a Sínai szövetség, amellyel **a legalapvetőbb baj az volt**, hogy a szövetséges nép nem tudta megtartani, hanem lépten nyomon megszegte azt, miközben Isten végig hűséges maradt a szövetséghez (31:32). Tehát valójában a baj nem magával a szövetséggel/törvénnyel/Isten elvárásával volt, **hanem a szövetséges néppel**. Ők voltak azok, akik nem tudtak megfelelni az egyébként jó, Istentől adott szövetség előírásainak és ezért **nem tudták betölteni Istentől rendelt küldetésüket, hogy t.i. a pogányok világosságává legyenek** (Deut 4:5-8; Ézs 49:6). Ezért Isten egy ún. új/felújított/kijavított szövetség keretein belül fogja

¹ A קָוַתְּ הָאֵלֹהִים heber szó jelenthet felújítottat is, igeként jelentheti azt is, hogy megjavít, megreparál. (Brown Driver Briggs, Hebrew-Aramaic Lexicon of the Old Testament, #2857, 2858)

² Egyszerűen "és".

³ Szó szerint „törvényemet közbük adtam.” Azonban a szövegkörnyezet alapján a perfectum, ebben az esetben, jövő időként fordítandó, ún. prófétai perfectumként., ld. bővebben lentebb.

⁴ Tehát Izráel és Júda házának, vagyis a szövetséges népnek minden egyes tagja.

⁵ Fordítható úgy is, hogy „az ő legkissebbjeiktől az ő legnagyobbjaikig”.

⁶ Vagy „amikor”.

⁷ Kálvin is „felújított”, „helyreállított” szövetségről beszél az Ezékiel 16:61-hez írt kommentárjában és nem egy radikálisan új szövetségről: „amikor azt mondja: *szövetséget fogok kötni*, ezt úgy is magyarázhatjuk, hogy *újra fel fogom állítani* vagy *ismét helyre fogom állítani*... az új szövetség olyan természetesen folyt a régitől, hogy lényegét (substantia) tekintve szinte ugyanaz volt, formáját tekintve különbözött csupán.” Ld. Calvin's Commentary on Ezékiel 16:61, (<http://www.ccel.org/ccel/calvin/calcom23.pdf>).

orvosolni ezt a problémát, amelyet Izrael és Júda házával fog kötni. A Zsidókhoz írt levél is pontosan erről beszél:

Zsid 8:7-9 Mert ha az az elsô kifogástalan volt volna, nem kerestetett volna hely a másodiknak. ⁸ Mert **dorgálván őket**, így szól: ìmé napok jönek, ezt mondja az ùr, és az Izrael házával és Júdának házával új szövetséget kötök. ⁹ Nem azon szövetség szerint, a melyet kötöttem az ô atyáikkal ama napon, mikor kézen fogtam őket, hogy kivezesse Égyiptomból, **mert ôk nem maradtak meg abban az én szövetségemben**, azért én sem gondoltam velök, mondja az ùr.

Isten a népet marasztalja el, őket dorgálja szövetségsegesükért. Az ószövetség/Sínai szövetség/törvény azért nem volt tehát jó, mert *betarthatatlan volt*, senki nem tudott igazán és maradéktalanul megfelelni a törvény előírásainak. Isten ezt a problémát nem úgy fogja orvosolni, hogy *a törvény magas mércéjét*, követelmény szintjét *lejobb teszi* (hogy az betartható legyen), *hanem a szövetséges népben fog elvégezni valamit, melynek következtében az képessé válik arra, hogy betartsa a törvényt* és így betöltse Istentől rendelt, missziói, bizonyágtételi küldetését a világ felé.

Mi mindent fog elvégezni Isten az ő népében a szövetség megújításával?

A 33. vers szó szerint úgy hangzik, hogy „a törvényemet középük adtam és szívükre fogom írni azt.” Ami jelentheti azt is, hogy Isten ugyan már az ő népének adta a törvényét, azaz közvetlenül hozzáférhetővé tette azt számukra, most azonban az elméjükbe és szívükre/be is be fogja írni azt.

Tehát, ahogy a kommentárirók többsége mondja, nem csupán külső kényszer lesz a törvénynek való engedelmesség, hanem *belső vágy és készítés*, melyet Ezékiel, Jeremiás kortársa is hangsúlyoz, amikor szívcséréről, vízzel való megtisztításról és Isten Lelkének adásáról beszél, ld. Ez 36:26-27.

Nem is lenne baj ezzel a magyarázattal, ha Mózes az első szövetséggel kapcsolatban nem írta volna már jóval korábban azt, hogy az Úr törvénye valamilyen értelemben *már* a nép szívében volt:

Deut 30:14 Sôt felette közel van hozzád ez íge [a törvény szavai]; a te szádban és **szívedben van**, hogy teljesítsed azt.

Tehát úgy tűnik, hogy a törvény szívbe írása nem újdonság. Az ÓSZ-ben, csakúgy mint az ÚSZ-ben egyedül az volt képes Isten törvényének engedelmeskedni, akinek a törvény a szívében volt. Ezt támasztják alá a következő igehelyek:

Deut 6:6 És ez ígék, a melyeket e mai napon parancsolok néked, **legyenek a te szívedben**.

Zsolt 37:29 Az igazak öröklék a földet, és mindvégig rajta lakoznak.³⁰ Bölcseséget beszél az igaznak szája, és a nyelve ítéletet szól.³¹ **Istenének törvénye van szívében**, lépései nem ingadoznak.

Zsolt 40:8 (40:9) Hogy teljesítsem a te akaratodat; ezt kedvelem, én Istenem, **a te törvényed az én legbensőbb részeimben van.** (Ld. Zsolt 119:11)

Ézs 51:7 Hallgassatok rám, kik tudjátok az igazságot, te nép, **kinek szívében van törvényem!** ne féljete az emberek gyalázatától, és szidalmaik miatt kétségbe ne esetek!

Vagyis, a szívből történő engedelmisség mindig is létező valóság volt Isten népe számára. Az "igazak" az ÓSZ-ben is azért engedelmeskedtek Isten törvényének, mert az a szívében azaz a legbensőbb részükben volt. Kálvint idézem: "Istennek el kellene temetnie az emberek bűnét és szívébe kellene írnia törvényét: ez már Ábrahám idejében is megtörtént. Ábrahám hit Istenben: a hit mindig is a Szentlélek ajándéka volt; ezért Isten Ábrahám szívébe írta a szövetségét (Gen 15:6; Rm 4:3; Ef 2:8). Isten Mózesnek és a többi Hozzá hűséges embernek is a szívébe írta törvényét."⁸

Isten azt is megígéri az ő népének az új szövetség keretein belül, melyet Ezékiel még részletesebben fejt ki, hogy Isten **az ő Lelkét is a népe szívébe fogja adni**, hogy valóban képessé váljanak az engedelmisségre.

Ez 36:26-27 És adok néktek új szívet és új lelket adok belétek, és elveszem a kőszívet testetekből, és adok néktek hússzívet.²⁷ És **az én lelkemet adom belétek, és azt cselekszem, hogy az én rendeléseimben járjatok és az én törvényeimet megőrizzétek és megcselekedjétek.**

Ezékiel szerint tehát Isten Lelke adásának az lesz az eredménye, hogy a nép tagjai **végre képessé válnak az Isten törvényének megőrzésére és az ő parancsolatainak megtartására.** Ez pedig egy egyértelmű utalás a Leviticus 26:3-ra, azaz Isten szövetségi áldásai elnyerésének feltételére:

Lev 26:3 Ha az én rendeléseimben jártok, és az én parancsolataimat megtartjátok, és azokat megcselekszitek:

Tehát Isten azt ígéri, hogy el fog jönni annak az ideje, amikor az ő népe meg fogja tartani a törvényt és végre engedelmeskedni fog az ő parancsolatainak, melyre Isten bennük lakozó Lelke fogja képessé tenni őket. Pontosan erről, *az új szövetség ezen szubjektív vetületéről*, beszél Pál a Római levélben:

Rm 8:1-4 Nincsen azért immár semmi kárhóztatásuk azoknak, a kik Krisztus Jézusban vannak, kik nem test szerint járnak, **hanem Lélek szerint.**² Mert a Jézus Krisztusban való élet lelkének törvénye megszabadított engem a bűn és a halál törvényétől.³ Mert a mi a

⁸ Calvin's Commentary on Ezekiel 16:61, (<http://www.ccel.org/ccel/calvin/calcom23.pdf>).

törvénynek lehetetlen vala, mivelhogy erőtelen vala a test miatt, az Isten az ő Fiát elbocsátván bűn testének hasonlatosságában és a bűnért, kárhoztatá a bűnt a testben,⁴
Hogy a törvénynek igazsága beteljesüljön bennünk, kik nem test szerint járunk, hanem Lélek szerint.

Ezért van nagyon nagy hangsúly a gyümölcsökön az ÚSZ-ben (de már az ÓSZ-ben is)! De már az ÓSZ-ben is csak az volt képes Istennek engedelmeskedni, akiben Isten Szentlelke volt.⁹ Ezékiel, Dávid, Saul, a bírák mind Isten Szentlelkét kapták, mely képessé tette őket az Istennek történő szolgálat betöltésére. Dávid egy helyen azért könyörög, hogy Isten ne vegye el tőle az ő Szentlelkét:

Zsolt 51:11 (51:13) Ne vess el engem a te orczád elől, és a te szent lelkedet ne vedd el tőlem.

Vö.

Neh 9:20 És a te jó lelkedet adád nékik, hogy őket oktattá; és mannádat nem vonád meg szájuktól, s vizet adál nékik szomjúságokban.

Péld 1:23 Térjetez az én dorgálásomhoz; imé **közlöm veletek az én lelkemet**, tudotokra adom az én beszédimet néktek.

Ézsaiás, a régi időkről emlékezve, azt írja, hogy Izrael népe megszomorította Isten Szentlelkét az ő engedetlenségével:

Ézs 63:10 Ők pedig engedetlenek voltak és megszomoríták szentségének lelkét, és ő ellenségükké lőn, hadakozott ellenök.

Arról nem is beszélve, hogy Jézus maga is megfeddi Nikodémust azért, mert nem értette az újjászületést, azaz a víztől és lélektől való születést, melyet az Ez 36:25-27 oly világosan kifejtett már jóval Jézus előtt. Nagyon fontos azt látnunk, hogy Jézus *nem mint újdonságot* ismerteti meg Nikodémussal az újjászületés szükségességét, hanem úgy mutatja be neki azt, mint ami *mindig is* az egyetlen módja volt annak, hogy valaki valóban, azaz Lélek szerint is Isten országának állampolgára lehessen.¹⁰ Ahogy Kálvin írja: "Isten az ősi szövetség égisze alatt élő hívőket [is] felruházta az újjászületés Lelkének ajándékával."¹¹

Tehát Isten Lelkének adása sem tűnik újdonságnak az ÓSZ fényében. Jogosnak tűnik Walter C. Kaiser megállapítása: "ami a leginkább zavarbaejtő [az új szövetség ígéretével kapcsolatban] az

⁹ Ld. Daniel I. Block, „The Prophet Of The Spirit: The Use Of רִּחַם In The Book Of Ezekiel”, JETS 32:1 (March 1989), 27-49. és Daniel I. Block, *The Book of Ezekiel, 25-48*, New International Commentary on the Old Testament (Grand Rapids, MI:Eerdmans, 1997), 360-361.

¹⁰ Pál ezt a szív körülmetélésének is nevezi: „Mert nem az a zsidó, a ki külsőképen az; sem nem az a körülmetélés, a mi a testen külsőképen van: Hanem az a zsidó, a ki belsőképen az; és a szívének lélekben, nem betű szerint való körülmetélése az igazi körülmetélkedés.” (Róma 2:28-29)

¹¹ Calvin, Ezékiel 16:61., (<http://www.ccel.org/ccel/calvin/calcom23.pdf>).

az, hogy annak szinte minden eleme csupán megismétlése a már az ÓSZ idején is ismert és tapasztalt valóságnak.”¹²

Mindent egybevetve, nem tűnik helytállónak az a magyarázat, melyet több híres konzervatív igehirdető is vall, hogy t.i. míg az ÓSZ-ben a törvény csupán külső kényszer volt és a büntetéstől való félelemből engedelmeskedett annak Isten népe, addig az ÚSZ-ben a törvény belső készletessé válik a Szentlélek megújító munkájának köszönhetően.¹³

Isten már az ÓSZ időszakában is szívből fakadó engedelmességet várt el népétől (Deut. 6:6 , 7; 10:12; 30:6; 28:47).

Világos tehát, hogy az ó- és új szövetség közti különbség *nem minőségi* különbség, hanem valamilyen más jellegű. Azaz, a diszkontinuitás nem abban áll, hogy az ÓSZ-i hívők nem kapták Isten Szentlelkét, nem születhettek újjá és nem voltak képesek engedelmeskedni Isten törvényének, hanem valami másban. Mi ez a más?

A két szövetség közti különbség elsősorban nem minőségi, nem lényegi (szubsztanciális),¹⁴ hanem sokkal inkább *mennyiségi*, vagy még helyesebben *hatókörbeli*. Az új szövetség újdonsága sokkal inkább abban fog állni, amit a 34. versben olvasunk, hogy t.i. a szövetséges nép körein belül *mindannyian* ismerni fogják az Urat, kicsinyektől fogva a nagyokig. Tehát nem lesz olyan megkülönböztetés Isten népén belül, hogy *igazak* és *gonoszok*. Ahogy Ézsaiás fogalmaz: “és néped mind igaz lesz.” (Ézs 60: 21) Nem áll elő többé olyan helyzet, hogy az istentelenek elsöprő többségbe kerülnek Isten népén belül, melyért továbbra is sorozatosan sujtja majd őket Isten ítélete (vö. Ézs 1:24-28). Nem csak néhányaknak vagy egy apró kisebbségnek, hanem *a nép minden egyes tagja számára* belső, szívbéli készletesség lesz az engedelmesség, a törvény betöltésére való törekvés. A többi között ez az, ami új és precedens értékű lesz az új szövetség időszakában. Ez valóban egyedülálló helyzet lesz, amire nem volt példa azelőtt az ÓSZ-ben, a Sínai szövetség időszakában.¹⁵ Ezt a magyarázatot erősíti meg az Ez 37 is, mely az egész nemzet, a teljes választott nép feltámadásáról beszél, a Lélek kiáradásának köszönhetően.

Ehhez kapcsolódik a harmadik nagy új szövetségi ígéret, mely szerint nem lesz többé szükség arra, hogy némelyek a szövetséges népen belül Isten ismeretére tanítsák a szövetséges nép tagjait. Ezt kétféleképpen lehet értelmezni:

¹²Walter C. Kaiser, Jr., “The Old Promise and the New Covenant: Jeremiah 31:31-34.” *Journal of the Evangelical Theological Society* 15:1 (Winter 1972), p 19.

¹³Pl. John McArthur Jr., *Hebrews*, McArthur New Testament Commentary (Chicago, IL: Moody Press, 1983), 183; Leon Morris, „Hebrews,” in *The Expositor's Bible Commentary*, ed. Frank E Gaebelein, vol. 12, (Grand Rapids: Zondervan, 1981), 78., stb.

¹⁴Kálvin a következőket írja a Jer 31:31skk-hoz írt magyarázatában: „Azzal, hogy újnak nevezi, kétségtelenül a formára utal; és a forma vagy módozat alatt nem csupán a szavakat érti, hanem mindennek előtt Krisztust, aztán a Szentlélek ajándékát és a tanítás egész külső megnyilvánulását. **De a lényeg** (substantia) **ugyanaz marad**. Lényeg alatt a tant értem; Isten ugyanis az evangéliumban nem jelent ki mást, mint amit a Törvény [értsd: ÓSZ] is tartalmaz.” (<http://www.ccel.org/ccel/calvin/calcom19.pdf>).

¹⁵Vannak, akik szerint az Ezsdrás és Nehémiás idejében tapasztalt ideiglenes nemzeti megtérés, megújulás egy ilyen esemény volt és ezért szerintük innen, azaz a babiloni fogságból való hazatéréstől kell számítanunk az új szövetség időszakát. Ld. Robert S. Rayburn, *The Contrast between the Old and New Covenants in the New Testament* (University of Aberdeen PhD thesis, 1978); C. John Collins „The New Covenant and Redemptive History”, egyetemi jegyzet, Old Testament Prophetic Books tantárgy, Covenant Theological Seminary, 2012. Számomra nem meggyőző ez az értelmezés.

1. Isten ismeretének tanítása az ÓSZ-ben a próféták, de még inkább a lévita papság feladata volt. Az ÚSZ-ben már nem lesz szükség a lévita papságra, mert Isten Lelke fog mindenkit személyesen tanítani (Ld. Carson érvelését). Mely értelmezés mellett az alábbi Igéket lehetne felsorakoztatni:

1 Jn 2:20-21 És néktek kenetek van a Szenttől, **és mindent tudtok.** ²¹ Nem azért írtam néktek, mivel nem ismeritek az igazságot, hanem mivel ismeritek azt,

1 Jn 2:27 És az a kenet, a melyet ti kaptatok tőle, bennetek marad, **és így nincs szükségetek arra, hogy valaki tanítson titeket; hanem amint az a kenet megtanít titeket mindenre,** úgy igaz is az és nem hazugság, és a miként megtanított titeket, úgy maradjatok ő benne.

Jn 6:45 Meg van írva a prófétáknál: **És mindnyájan Istentől tanítottak lesznek.** Valaki azért az Atyától hallott, és tanult, én hozzám jő.

2. Nem lesz szükség az Ige tanítóira, megszűnik a tanítói tiszte.

Ez természetesen nem igaz, hiszen Pál világosan mondja több helyen is, hogy szükség van az új szövetség népének is tanítókra, ld. 1Kor 12:28; Ef 4:11; Apcsel 13:1; Zsid 5:12; Jak 3:1; 2 Tim 2:2. Egyesek szerint Jeremiás itt arról beszél, hogy az emberi tanítóknak többé nem az lesz a feladata, hogy új Kijelentést közöljenek, hanem hogy magyarázzák és érthetővé tegyék azt a kijelentett isten- és üdvismeretet, mellyel minden hívő bír.¹⁶ Ezzel a magyarázattal az az alapvető probléma, hogy Jeremiás nem részletezi, hogy pontosan milyen ismeretről van szó és arra sem tér ki, hogy miben fog állni az ÚSZ-i tanítók tiszte. Arról nem is beszélve, hogy a lévítáknak, sőt még az ÓSZ-i prófétáknak is pontosan az volt a legfőbb feladata, hogy a már meglévő isteni Kijelentést (a törvényt) értelmezzék és magyarázzák a nép számára.

Tehát nem az Istentől rendelt tanítók hiányában keresendő a diszkontinuitás (különbség). Amiképpen az ÓSZ-ben a Léviták, úgy most, az új szövetség időszakában az Istentől rendelt tanítók kell, hogy tanítsák Isten népét. Jeremiás nem is annyira a *tanítókról*, hanem sokkal inkább a *tanítottságról* és *istenismeretről* beszél. Isten azt ígéri, hogy Isten népén belül *mindenki személyes istenismerettel* fog bírni. Melyet érthetünk úgy is, hogy a szövetséges nép minden tagjának személyes, bensőséges kapcsolata lesz Istennel (Krisztus halálának, feltámadásának és a Szentlélek kitöltésének köszönhetően).¹⁷ Azaz, mindenkinek ebből a személyes kapcsolatból fakadó ismerete lesz Istenről.¹⁸ Akinek nincs személyes kapcsolata Istennel, az definíció szerint nem is tartozik az Isten népéhez, hiába hordoz magán bizonyos külső jegyeket.

A negyedik nagy ígéret, mely az új szövetséghez kapcsolódik: a teljes bűnbocsánat, bűntől való teljes megtisztulás, mely az Istennel való személyes kapcsolat létrejöttének alapvető feltétele. Azért fogja mindenki személyesen, bensőséges módon ismerni Istent, *“mert megbocsátom az ő bűneiket, és vétkeikről többé meg nem emlékezem.”* (Jer 31:34). Ugyanerről beszél Ezékiel:

¹⁶ Homer A. Kent, Jr., “The New Covenant and the Church” GTJ 6:2 (Fall 85), 295.

¹⁷ Ez az értelmezés az „ismer” ige az ÓSZ-által használt másik jelentésén alapszik, pl. Gen 4:1.

¹⁸ Erről a személyes ismeretről beszél János apostol is a fentebb idézett igékben.

Ez 36:25 És hintek reátok tiszta vizet, **hogy megtisztuljatok, minden tisztátalanságtoktól** és minden bálványaitoktól megtisztítlak titeket.

Tehát nem lesz többé szükség a bűnért való áldozatok folyamatos ismétlésére, mert lesz majd egy tökéletes áldozat, melynek következtében Isten teljesen megengesztelődik (Zsid 9:28; 10:3, 4, 14 stb.). Ahogy Walter C Kaiser fogalmaz: “sok ÓSZ-i rendelkezésbe Isten szándékosan beépített egy **tervezett elavulást**. A ceremoniális és polgári rendelkezések csupán a mennyei valóság másolatai voltak (Ex 25:9; Zsid 9:23) és ideiglenes tanítási segédeszközök addig, míg a ‘jobb szövetség kezeze’ meg nem érkezett. (Zsid 7:22).”¹⁹

Figyeljük meg tehát, hogy az új szövetség ígéretei nem a szövetség dokumentumára (a törvényre) vonatkoznak, hanem sokkal inkább a szövetség népével kapcsolatosak és annak “hibájának”, annak mulasztásainak orvoslását vetítik előre, összhangban a Zsid 8:8skk értelmezésével. Erről szól a Zsid 9:12-15 is:

Zsid 9:12-15 És nem bakok és tulkok vére által, hanem az ő tulajdon vére által ment be egyszer mindenkorra a szentélybe, **örök váltságot szerevve**.¹³ Mert ha a bakoknak és bikáknak a vére, meg a tehén hamva, a tisztátalanokra hintetvén, megszentel a testnek tisztaságára:¹⁴ Mennyivel inkább **Krisztusnak a vére**, a ki örökké való Lélek által önmagát áldozta fel ártatlanul Istennek: **megtisztítja a ti lelkiismereteket a holt cselekedetektől, hogy szolgáljatok az élő Istennek**.¹⁵ És ezért **új szövetségnek a közbenjárója ő, hogy meghalván az első szövetségbeli bűnök váltságáért**, a hivatottak elnyerjék az örökkévaló örökségnek ígérését.

És ez megmutatja azt is, hogy milyen értelemben tette az új szövetség “óvá” azaz idejétmúlttá a régi szövetséget. A törvény rendelkezései sem arra nem voltak képesek, hogy tökéletessé tegyék a szövetséges népet (a törvény nem tette képessé az embert az engedelmségre), sem nem biztosított számára teljes bűnbocsánatot és megtisztulást. Csupán Isten tökéletes elvárását tárta a nép elé, de ez önmagában kevés volt. Világos azonban, hogy ez az elvárás továbbra is érvényben van:

Mt 5:48 Legyetek azért ti tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes.

Deut 18:13 Tökéletes légy az úrral, a te Isteneddél.

1 Pt 1:15-16 Hanem a miképen szent az, a ki elhívott titeket, ti is szentek legyetek teljes életetekben;¹⁶ Mert meg van írva: Szentek legyetek, mert én szent vagyok.

Lev 19:2 Szólj Izráel fiainak egész gyülekezetéhez, és mondd nékik: Szentek legyetek, mert én az úr, a ti Istenetek szent vagyok.

Mind Dávid, mind Pál apostol megerősíti azt, hogy a törvény jó!

¹⁹Walter C. Kaiser, Jr., “The Old Promise and the New Covenant: Jeremiah 31:31-34.” *Journal of the Evangelical Theological Society* 15:1 (Winter 1972), p 21.

Zsolt 1:1-2 Boldog ember az, a ki nem jár gonoszok tanácsán, bűnösök útján meg nem áll, és csúfolódók székében nem ül; ² Hanem az úr törvényében van gyönyörűsége, és az ő törvényéről gondolkodik éjjel és nappal.

Ld. még az egész 119. Zsoltárt!

Rm 7:12 Azért ám a törvény szent, és a parancsolat szent és igaz és jó.

Magában az új szövetségről szóló jeremiási ígéletben sem arról van szó (és Ezékielnél sem), hogy Isten eltörli vagy megsemmisíti vagy érvényteleníti a törvényt, hanem hogy az ő népe szívébe írja. Vagyis a törvény mindig is Isten jó, igaz, tökéletes és szent útmutatása volt az ő népe számára, miért? **Hogy megtudják, mit jelent szentül, azaz Istenhez méltó módon élni ebben a világban**, ld. Lev 18:5; Neh 9:29; Ez 20:11, 13, 21; Rm 10:5.²⁰ Ez nem más mint az ún. "harmadik haszna" a törvénynek: **útmutató Isten népe számára a szent élethez.**

1 Tim 1:8 Tudjuk pedig, hogy a törvény jó, ha valaki törvényt szerűen él vele,

Ha azonban valaki a törvénynek való engedelmességtől várja azt, hogy szentté, tökéletessé és igazgá legyen Isten előtt, akkor az teljesen tévúton jár. Akkor nem rendeltetés szerűen, nem törvényt szerűen él a törvénnyel.

Ha mindez igaz, akkor ebből egyértelműen következik az, hogy az új szövetség időszakában már nem faji alapon, nem külső jegyek felvétele által, még csak nem is a törvény betartása által csatlakozhat valaki az Isten népéhez, hanem megtérés, hit és újjászületés által! Csak az lehet Isten új szövetségi népnek (az egyháznak) tagja, akit Isten Lelke újjászült és aki a Jézus Krsztusba, mint az új szövetség közbenjárójába vetett hit által teljes bűnbocsánatot nyert és aki kapta Isten Szentlelkét!

Az új szövetség tehát *egyszerre* szól arról, hogy valaki helyettünk elhordozta bűneink büntetését és megtisztított bennünket minden hamisságtól (2Kor 5:21; 1Jn 1:7) és arról, hogy Isten képessé tesz bennünket arra, az ő Szentlelke által, Krisztus tökéletes engesztelő áldozatának köszönhetően, hogy szívből törekedjünk a törvény (az ÚSZ-i korszakban is érvényes rendelkezéseinek) betartására (Rm 8:1-4), amely csakúgy, mint Izrael idejében, számunkra is Isten útmutatása marad a szent életre, **hogy így végre valóban betölthessük Istentől rendelt küldetésünket, t.i. hogy a világ világosságává és a föld sójává legyünk (Mt 5:13-16)!**

További kérdések:

²⁰ Nagyon sokan ÚSZ-i szemüveggel az örökélet elnyerésének feltételét vélik felfedezni ezekben az ígeversekben, ám ezek az Igék nem az üdvösség útjáról, nem az örökélet elnyerésének módjáról beszélnek, hanem egyszerűen arról, hogy hogyan élhet valaki rendeltetés szerűen ebben a világban, azaz hogyan lehet valakinek Isten akarata szerinti teljes, minőségi élete itt ezen a földön. Arról beszélnek ezek az Igék, hogy **miként kellene Izraelnek élnie ahhoz, hogy az élete valóban összhangban legyen Isten akaratával azon a földön, amelyre helyezte őt, hogy ezt a sugárzó életet a környező népek is megkívánják**, vö Deut 4:5-8. Ld. minderről bővebben Michael Williams „Law and the old covenant in Romans” (Covenant Theological Seminary, Biblical Theology Reader, Aug 2005); „Romans 5:12-21 and the Covenant of Works” (u.o.); „Leviticus 18:5 and Merit” (October 2004).

Egyéni vs. kollektív felelősség?

- Mind Ezékielnél, mind Jeremiásnál szorosan összekapcsolódik az új szövetség ígérete *Izrael népével és a földre való visszatérésével*. Sőt ebbe, a fogságból való visszatérés ígéretébe van beleágyazva az új szövetség ígérete, ld. Jer 31:27-40; Ez 36:16-36. Mit kezdünk ezekkel az Izraelre, mint nemzetre és az ígért földjére vonatkozó ígéretekkel? Szabados Ádám, "New Covenant Israel As A Multi-Ethnic Diaspora" c. írásában részben megpróbál választ adni erre a kérdésre.²¹
- DA Carson (és mások) a Jer 31:29-30-at tekinti a legfőbb támpontnak az új szövetség értelmezésekor, ahol a következőket olvassuk:

Jer 31:29-30 Ama napokban nem mondják többé: Az atyák ették meg az egrest, és a fiak foga vásott el bele. ³⁰ Sőt inkább kiki a maga gonoszságáért hal meg; minden embernek, ki megeszi az egrest, tulajdon foga vásik el bele.

Erre az ígére alapozva szerinte a különbség a két szövetség között abban áll, hogy míg az őszövetség egy *törzsi reprezentatív* (tribal representative) jellegű szövetség volt, ahol a hangsúly a kollektív felelősségen volt, addig az új szövetség már az egyén felelősségét és az Istennel való személyes kapcsolatot hangsúlyozza.

Ez a magyarázat több szempontból is megkérdőjelezhető:

Kétségtelen ugyan, hogy ezek a versek valamilyen szinten összekapcsolódnak az új szövetség ígéretével (az Ez 18:2-4-ben is megtaláljuk szinte szóról szóra ezt az idézetet, de nem az új szövetséggel kapcsolatban), érdekes módon *még sem kerülnek elő, még utalás szintjén sem, azokon a helyeken az ÚSZ-ben, ahol az új szövetség (új voltának) magyarázatáról olvasunk* (Zsid 8 és 10). Carson és mások szerint ezek a versek tehát az egyén felelősségét hangsúlyozzák a bűnelkövetésben, melyre az új szövetség biztosítja a megfelelő kereteket, míg az ÓSZ-i időben inkább a kollektív felelősségen volt a hangsúly.²² Nézzük meg ezeket a verseket egy kicsit közelebbről.

Egy mind a fogságban levők (Ez 18:2), mind az otthonmaradottak körében elterjedt közmondást idéz itt Jeremiás, mely a babiloni pusztítást elszenvedő erősen megtépázott és megfogyatkozott nép helyzetértékelését fogalmazza meg amolyan szólás-mondás formájában, vö. Sir 5:7. Ennek lényege, hogy a mi atyáink bűneiért kell most bűnhődnünk, nem a saját bűnünkért. Vagyis, mi ártatlanul sinylődünk itt a fogságban, hiszen a mi atyáink cselekedtek gonoszságot, *nem mi*. Isten igazságtalanul bánik velünk! Mi ártatlanok vagyunk! Miért kell nekünk az atyáink vétkéért ártatlanul bűnhődnünk?

Az igazság azonban az, hogy nem csupán az atyáik által elkövetett gonoszságért bűnhődik csupán a nép, hanem azért, mert ők maguk, a fiak, is ugyanazt a gonoszságot cselekedték és cselekszik. Sőt még az atyáinknál is gonoszabbakká váltak (Ez 16:44-47)!

²¹ Id. <http://szabadosadam.hu/divinity/wp-content/uploads/2010/09/New-Covenant-Israel-As-a-Multi-Ethnic-Diaspora.pdf>.

²² Ez egyébként egy tipikus baptista érvelés, mely az ó és új szövetség közti különbséget alapvetően a kollektív és személyi felelősségben látja.

Ha megtértek volna az atyáiktól "örökölt" gonoszsgból, és szakítottak volna atyáik bűnös gyakorlatával, akkor most nem kellene szenvedniük (Ld. Lev 26:39-42). Hiszen nem csak az van megírva a törvényben, hogy "megbüntetem az atyák vétjét a fiakban" (Ex 20:5; Deut 5:9), hanem az is, hogy "de irgalmasságot cselekszem ezerziglen azokkal, akik engem szeretnek, és az én parancsolataimat megtartják."(Ex 20:6; Deut 5:10)! A személyes felelősségnek mindig is fontos szerepe volt a bűn elkövetésében vagy el nem követésében! Mózes világosan beszél erről a Deut 24:16-ban: "Ne kelljen meghalniuk az apáknak a fiakért, a fiaknak se kelljen meghalniuk az apákért. Mindenkinek a maga vétkéért kell meghalnia!"

Ezt a mindig is érvényben levő igazságot akarja világossá tenni a foglyok és a még otthon levők számára is Ezékiel, Jermiás és a Királyok könyvének írója is.²³ Értsétek meg, hogy mindenki a saját bűnéért, bűnrészességéért, bűnpártolásáért bűnhődik, "kiki a maga gonoszságáért hal meg" (Jer 31:30, vö. Deut 24:16), t.i. ha meg nem tér az ő gonoszságából! Vegyétek tudomásul, hogy nem kenhetitek ilyen egyszerűen az atyáitokra azt a bűnt, amelyben ti is ugyanúgy részesek vagytok, amelyet ti is ugyanúgy folytattatok. Ti, a "fiak" is Isten igazságos, megérdemelt büntetését szenveditek. A megoldás nem a bűn és a felelősség áthárítása (ld. őszüleink mentegetőzését a bűneset után), hanem a bűnvallás és megtérés! Ezt fejt ki meglehetősen részletesen Ezékiel a 18. fejezet további verseiben. Aki végre beismeri bűnét és elismeri saját felelősségét, az élni fog, aki pedig kitart a bűnben és a felelősség áthárításában, az nem (csupán) az atyái vétke miatt fog elpusztulni, hanem a saját bűne és öngazultsága miatt. Világos tehát, hogy ezekben a versekben nem egy az ÓSZ idejére vonatkozó, vagy abban az időszakban érvényben levő általános isteni törvényszerűségről van szó (t.i. kollektív felelősség elve), ami az ÚSZ időszakában megváltozik (t.i. egyéni felelősség hangsúlyozása), hanem egy népszerű és az Isten ítélete alatt levő nép köreiből elterjedt hamis téveszméről, amelyet Isten Ezékiel által helyre tesz a foglyok számára.

Látjuk tehát, hogy ez, a Jer 31:29-30 és Ez 18:2-4, is a fentiekben általam kifejtett magyarázatot erősíti, t.i. hogy **a baj nem a szövetség előírásaival (nem a törvénnyel), hanem a szövetséges néppel volt**, melynek döntő többségét reménytelenül megrontotta és megkeményítette a bűn. S ha Isten nem avatkozik közbe és nem oldja meg valahogy ezt a bűnkérdést, akkor teljes és végleges pusztulás vár az egész népre és akkor a fogság rettenetes körülményei sem lesznek elegendőek arra, hogy jobb belátásra bírják őket. Ezt az emberileg megoldhatatlannak tűnő problémát orvosolja Isten az új szövetség keretein belül. Pontosan ezt ígéri meg Isten az ő népének az új szövetségben.

²³ „De ők [a fiak sem] nem hallgattak rájuk, hanem úgy megkeményítették nyakukat, amilyen nyakasak voltak őseik [atyáik] is, akik nem hittek Istenükben, az ÚRban.” (2 Kir 17:14), Vö. Ez 16:47 [saját fordítás]: „Nem csak az ő utaikban jártál és cselekedted az ő utálatosságait, hanem nagyon rövid időn belül minden útdobban romlottabb lettél náluk.”

Természetesen ebben az esetben sem hagyhatjuk figyelmen kívül a *már de még nem* alapelvét. Az új szövetség időszaka Jézus halálával, feltámadásával és a Szentlélek kitöltésével megkezdődött, de majd csak Jézus második eljövételével, a teremtett világ újjáteremtésekor/megújításakor fog igazán kiteljesedni. Ezért a jelen üdvtörténeti korszakban Isten földi szövetséges népe **mindig is vegyes összetételű** lesz, újjászületett és névleges keresztyénekből fog állni, erről tesznek bizonyosságot Pál apostol levelei és más ÚSZ-i levelek is.²⁴ Ez nem azt jelenti, hogy ez a kevertség helyes és kívánatos, csupán azt, hogy a bűn, a képmutatás, bálványimádás sajnos továbbra is jelen van Isten szövetséges népén belül, ami ellen kíméletlenül harcolnunk kell, mind közösségi, mind egyéni szinten, de nem várhatjuk azt, hogy bármely gyülekezet Jézus második eljövele előtt tökéletesen tiszta lesz.

Walter Kaiser sorait idézem: "Ebben az értelemben az új szövetség beteljesedése a jövőben várható csupán, de bizonyos értelemben mi *már* élvezzük az áldásait ennek a jövőnek. Krisztus halálával és feltámadásával az "utolsó idők" időszaka már megkezdődött (Zsid 1:1) és Isten nagy terve, melyet az Ábrahám-i, Dávid-i és új szövetségben felvázolt továbbra is hatással van mind a történelemre, mind a társadalomra, mind pedig a teológiára."²⁵

Az új szövetség valóban csak a zsidókkal kötött?

Jeremiásnál azt olvassuk, hogy Isten "az Izrael házával és a Júda házával" köti az új szövetséget (Jer 31:31), azaz a helyreállított és újra egyesített zsidó néppel. Jézus az Úrvacsora szereztesekor (mely az új szövetség megerősítésének aktusa volt) a *tanítványainak* szolgáltatja ki a kenyeret és a bort (Mt 26:26-29). Vagyis a szövetséges fél nem általánosságban véve a zsidóság, hanem a Jézus körül szerveződő, Őt követő, kezdetben zsidókból álló, de később más nemzetiségűeket is magába ölelő ÚSZ-i választott nép, azaz egy "új Izrael" (12 tanítvány – 12 törzs). Ahogy Pál apostol fogalmaz: "Mert Ő a mi békességünk, aki egygyé tette mind a két nemzetséget [zsidókat és nem zsidókat], és lerontotta a közbevetett választófalat, Az ellenségeskedést az Ő testében, a parancsolatoknak tételekben való törvényét eltörölvén; hogy ama kettőt egy új emberré teremtsen önmagában, békességet szerezvén; És hogy megbékéltesse az Istennel mind a kettőt egy testben a keresztfá által, megölvén ezen az ellenségeskedést." (Ef 2:14-16) Ez volt az a "titok", ami az új szövetség időszakában (a jelen üdvtörténeti korszakban) kijelentetett, "hogy tudniillik a pogányok örökös társak és egyugyanazon test tagjai és részesei az Ő ígéréteinek a Krisztus Jézusban" (Ef 3:6). Vagyis Istennek továbbra is egyetlen ÚSZ-i választott népe van, mely már nem faji/nemzeti alapon szerveződik (nincs többé teokrácia, egyház-állam), hanem kizárólag a Jézus Krisztusba vetett hit alapján.

²⁴ Pál az 1 Kor 10:1-6-ban a pusztában vándorló izraeli nép elrettentő példájával jelzi, hogy az ÚSZ-i nép esetében is sajnos fennálhat az a helyzet, hogy valaki a gyülekezet (a szövetséges nép) tagja anélkül, hogy valódi hívő lenne. Egy másik helyen felszólítja a gyülekezet tagjait, hogy maradjanak meg „a hitben alaposan és erősen” és el ne távozzanak „az evangélium reménységétől”, ha azt akarják, hogy végül „mint szenteket, tisztákat és feddhetetleneket” állítsa őket Krisztus maga elé (Kol 1:22-23). A Zsidókhöz írt levél szerzője is attól félt zsidó-keresztyén címzettjeit, hogy ne hogy bárki is közülük az ÓSZ zsidó népéhez hasonló engedetlenség miatt elessen (Zsid 4:2, 11). Már Jézus maga is jelzi a magvető példázatában, hogy mindig is lesznek olyanok, akik nagy lelkesedéssel fogadják az Igét, de csak ideig-óráig hisznek (Lk 8:13).

²⁵ Walter C. Kaiser, Jr., "The Old Promise and the New Covenant: Jeremiah 31:31-34." *Journal of the Evangelical Theological Society* 15:1 (Winter 1972), p 23.

De talán a legnagyobb különbség (diszkontinuitás) a régi és az új szövetség között nem is a szövetséges nép összetételében van, hanem abban, hogy nekünk egy még Mózesnél, Áronnál, Dávidnál is **jobb**, azaz **tökéletes Főpapunk, Királyunk**, szövetséges Fejünk, Képviselőnk és Közbenjárónk van Jézus Krisztus személyében (Zsid 8:6; 9:15; 12:24). Ő a **tökéletes engesztelő áldozat**, mely egyszer s mindenkorra bemutatásra került és így véget vetett az ÓSZ-i áldozati szertartásoknak és liturgikus rendelkezéseknek, azaz szükségtelenné tette azokat (ld. Zsidókhoz írt levél üzenetét, különösen is Zsid 9:12; 10:14). Ő az új szövetség biztosítóka/garanciája (Zsid 7:22). Halálig tartó tökéletes engedelmségével (szövetségi hűségével) kiérdemelte számunkra a szövetség *minden* (már Ábrahámnak megígért) *áldását* (Rm 8:32; Ef 1:3), melyek közül a legnagyobb a hit általi *megigazítás* és a nekünk ajándékozott *Szentlélek* (Gal 3:8, 14). A Szentlélek kiáradása és bennünk lakozása által *helyreállt a szeretetkapcsolat* az élő Istennel és *képpé tettünk* mindazon jócselekedetek megtételére, amelyeket Isten előre elkészített számunkra, hogy azokban járjunk (Ef 2:10), beleértve a misszió eredményes végzését is (Mt 28:19-20). Mindezt azzal a végső céllal, hogy Őt dicsőítsük (1 Kor 10:31).